

УДК 378

**Олександр Рудь**  
(м. Запоріжжя)

## ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ТА СЬОГОДНІШНІХ КЕРІВНИКІВ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ГЕНДЕРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*У статті розкрито психолого-педагогічний зміст і визначена структура гендерної компетентності менеджера освіти. Описані теоретичні обґрунтування моделі процесу формування гендерної компетентності майбутнього менеджера у вищому навчальному закладі, та у сьогодишніх керівників освіти. Стаття призначена для науковців в області освіти – викладачів, аспірантів і студентів педагогічних і гуманітарних вузів.*

**Ключові слова:** *гендерна компетентність, формування, професійна підготовка, модель процесу, майбутній менеджер, керівник освіти.*

Сьогодні вища професійна освіта України, займає провідне місце в системі підготовки професійних кадрів. В той же час, відбуваються зміни цінностей і якості професійної освіти, що обумовлено входженням українського простору, в сучасну світову систему навчання, ґрунтовану на ринкових стосунках. У таких умовах зростає потреба в компетентних і грамотних фахівцях, що володіють різними видами діяльності, знань, що мають високий рівень, уміннь і навичок. Один з таких практично-теоретичних-соціально-психологічних управлінських компонентів – гендерна компетентність менеджера освіти. В цей час, актуалізується проблематика у формуванні гендерно-індивідуального, гендерно-компетентного стилю в управлінні майбутнього менеджера, що відповідає поставленим теоретичним і практичним завданням, вдоконалення професійної діяльності фахівців інноваційного типу, з гнучким управлінським мисленням. У сучасних умовах особа – це продукт соціального розвитку, суб'єкт культури, суб'єкт діяльності в освітньому просторі. Від цієї суб'єктної спрямованості і залежить зміст професійної активності людини – як особи. У сучасній освітній

парадигмі орієнтованій на задоволення потреб особи, особливе місце займають проблеми саморозвитку, самоосвіти, самореалізації, самоідентифікації, самоствердження та самодосягнення, як самоціллі в соціумі і в науці.

У зв'язку з цим, змінюються і вимоги, що пред'являються до сучасного фахівця-менеджера, а це у свою чергу вимагає перегляду організації, змісту, форм і методів професійної підготовки студентів в педагогічних і гуманітарних ВНЗ України, з метою формування індивідуального, компетентного, концептуального і соціально-практичного та гендерного стилю діяльності майбутнього фахівця – менеджера освіти.

Актуальність статті полягає в тому, що зараз сучасна система утворення освіти України переживає численні зміни і трансформації, в ході яких ведеться пошук відповідності між традиціями національної освіти і нововведеннями. Так, деякий час тому виникла необхідність в навчанні освітньому менеджменту та ведення модернізованої управлінської діяльності в умовах економічної і соціальної реальності, що змінюється з урахуванням гендероорієнтованого компетентного підходу і сучасних методів навчання.

Важлива актуальність цієї тематики і багато протиріч визначили звернення до теми цієї статті-дослідження, та теми – «ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ТА СЬОГОДНІШНІХ КЕРІВНИКІВ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ГЕНДЕРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ».

Основна мета теоретичної частини статті-дослідження, полягає в описі та розробці і реалізації науково-обгрунтованої зразкової методики викладання до формування гендерної компетентності у сьогодняшніх керівників, так і у майбутнього менеджера освіти.

Об'єктом дослідження є – процес навчання менеджменту у вищій школі.

Предметом дослідження є – методика викладання гендерного навчання у вищій школі.

Гіпотеза дослідження: наукове обгрунтування, розробка і реалізація майбутньої методики викладання гендерного навчання у сучасному менеджменті, формування гендерної компетентності в лавах вищої школи, стануть результативними та дотриманні за наступних умов:

– якщо буде обгрунтований метод до «ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ТА СЬОГОДНІШНІХ КЕРІВНИКІВ НАВЧАЛЬНИХ ЗА-

КЛАДІВ ГЕНДЕРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ», впровадження в освітній процес гендерних констант, гендерних педагогічних і управлінських теорем, завдань, у період здобуття вищої освіти, і післядипломної вищої освіти;

– буде обґрунтована необхідність і важливість гендерної освіти в навчанні менеджменту і управління на базі вищої школі;

– будуть описані межі дисциплінарних областей в які входить зміст гендерних знань у менеджменті, гендерній теорії і гендерній компетентності у вищій школі;

– буде використана ідея у взаємодії усіх учасників процесу навчання в якості засадничої, для розробки методики та викладання гендерних курсів, при вивченні менеджменту у вищій школі;

– будуть визначені критерії, за якими необхідно оцінювати результативність методики викладання і гендерної освіти в навчанні менеджменту та гендерним дисциплінам у вищій школі.

Теоретичні і методологічні підстави статті – дослідження:

міждисциплінарний стиль написання цієї статті це вже частина самого дослідження проблематики гендера, яка дозволить використати сукупність методів, а також теоретичних концепцій і емпіричних даних в декількох гуманітарних областях: гендерних дослідженнях, теорії навчання, філософії освіти та менеджменту.

В той же час, в процесі досягнення обґрунтованості матеріалу і гендерної тематики, опорною і теоретичною науковою базою стали:

– дослідження в області гендерної теорії і методології (С. Бем, Ш. Берн, Е. Здравомислова, А. Темкіна, О. Вороніна, Т. Клименкова, К. Куест, Д. Зиммерман, М. Кашіна, І. Клеціна, Е. Каменська, Л. Штильова, Д. Лорбер, Ж. Липовецький, Е. Мезенцева, Е. Ярська-Смирнова та ін.) [1; 25; 26; 28];

– працях, в яких позначені положення гендерно-компетентного підходу в педагогіці і менеджменті, до визначення результативності вищої професійної освіти (В. Байденко, І. Зимова, В. Шадриков, В. Козирєв, Н. Радіонова, А. Тряпціна);

– дослідження і практичні розробки в області менеджменту, як у зарубіжних вчених, так і вітчизняних (В. Абчук, І. Багачок, Л. Громова, А. Панфілова, J. Baldrige, N. Cambron – Mc Cabe, M. Mc Carthy, Th. Mulkeen, J. Rost, C. Schields та ін.);

– дослідження в умовах гендерного підходу в менеджменті (Ж. Липовецький, О. Чепурна, J. Kletcher, R. Kanter, В. Haslett, F. Geis, M. Carter та ін.);

– робіт, що описують суть процесу навчання, а також концепції такого навчання (Л. Виготський, А. Матушкін, А. Понукалін, М. Махмутов, І. Лернер, І. Подласний, І. Зайганов, Л. Гриценко, А. Вербицький, В. Попков, А. Коржуєв, С. Кульневич, Е. Бондаревська, В. Серіков, В. Сластьонін, В. Якунін та ін.) [11];

– досліджень, в яких розглянуті деякі важливі аспекти гендерної освіти в навчанні менеджменту у вищій школі, праці в області філософії і філософії освіти, в яких мало розкрито культурологічне міжнаціональне значення освітнього феномену – гендер, гендерний підхід, гендерна теорія, гендерна компетенція і компетентність, а також концепція діалогу в освіті (М. Бубер, М. Бахтін, С. Гессен, М. Каган, А. Валицька, Е. Гусинський, Б. Гершунський).

Обґрунтування новизни цієї тематики та необхідності формування гендерної компетентності у майбутніх і вже діючих менеджерів освіти: сьогодні нестримно зростає значення таких умінь, які повинен мати висококваліфікований і компетентний менеджер як:

– уміння гнучко аналізувати дійсність і співвідносити те, що відбувається з минулим і майбутнім, впроваджувати гнучкі новації в роботу організації;

– уміння критично і гнучко мислити, необхідність в особистому вдосконаленні упродовж усього життя, з урахуванням гендерних перетворень у «євро-соціумі» і потреби в сучасному учбовому закладі таких новацій;

– формувати в собі такі гнучкі уміння і гнучкі знання в процесі навчання;

– уміння брати участь в процесі лідерства і побудови гнучкої психолого-педагогічної концепції – взаємодіяти з іншими індивідами у ході спільної діяльності, метою якої є реалізація змін, що призводять до гнучкого нестандартного перетворення вже існуючих реальностей в управлінні;

– адаптивне уміння спілкуватися і працювати в гурті, в єдиній команді, в єдиній гендерокомфортній парадигмі, створюючи велику мережу зв'язків і взаємовідносин, нести строгу і особову відповідальність за управлінські рішення, що приймаються.

У нашому розумінні гендерної тематики і завдань такого дослідження – формування гендерної компетентності – це цілеспрямована діяльність, в результаті якої людина, магістрант, менеджер,

зможе демонструвати індивідуальну освітню компетентність в ситуаціях з вираженою гендерною складовою.

Іншими словами – це рух по напрямку від гендерної некомпетентності до гендерної компетентності, тобто придбанню і освоєнню сучасних гендерних знань, умінь і способів ведення психолого-гендерно-коректної поведінки. Виділені складові і гендерна компетентність (сформульовані, як знання і уміння), які зможуть допомогти у формуванні кінцевої мети в процесі гендерного навчання – державних і муніципальних кадрів – гендерно-компетентних навичок управлінця.

Сам процес формування, розвитку і становлення особи з гендерною компетентністю може визначити три основні етапи:

I. Етап – формування гендерних знань, як етап формування системи гендерних знань, що включає освоєння базових ідей гендерної теорії до базових ідей гендерного підходу у сучасній практиці.

II. Етап – формування умінь і аналізу явищ, ситуацій гендерної нерівності – оволодіння уміннями критичного аналізу явищ і ситуацій гендерної нерівності в навколишньому житті, оволодіння уміннями і аналізом власних упереджень, дослідження і аналітика особової поведінки, в якій виявляються гендерні упередження, як процес усвідомлення ситуацій, де кожен індивід, є – об'єкт, або суб'єкт демонстрації гендерних упереджень.

Основне завдання такого етапу – навчитися помічати прояви сексизму і неосексизму у своїй поведінці, не допускаючи таких проявів в управлінському колективі, в навчанні та соціумі.

III. Етап – відробка навичок гендерно-компетентної поведінки і стилю. Основне завдання цього етапу: навчитися не проявляти гендерних упереджень не лише в поведінці і у сфері міжособових контактів, але і в процесі професійної діяльності [3; 5]. Такі етапи компетентності сприяють тому, що з'являється необхідність формувати фундаментальні гендерно-компетентні уміння, знання і навички керівника-менеджера.

У сьогоdnішніх умовах навчання менеджменту, що проводиться у ВНЗ України на гендерно-орієнтоване компетентне навчання, формування гендерокомпетентних фахівців знаходиться у стадії початкового розвитку і теоритезації (початкової фундаметизації). Можливо, в найближчому майбутньому вже можна буде дискутувати про такі результати і узагальнити новий сучасний унікальний досвід, але при цьому на сьогодні, одним з результативних показ-

ників такого навчання може стати – формування, а на далі сформованість в професійній гендерній компетентності менеджера, що визначає саму міру вищої вченості в термінах залучення його до культури, традицій і принципів.

Виникненнями і проявами гендерних відмінностей, упереджень і стереотипів, міждисциплінарними компетентностями в соціумі, медіа і освіті займається міждисциплінарна галузь знань – гендерні дослідження.

Виділимо деяких авторів, що розглядали гендерну проблематику в таких науках, як історія, культурологія, політологія, психологія, соціологія, філологія, філософія, економіка, мовознавство (Н. Пушкарьова, А. Усманова, М. Литовська, О. Вороніна, С. Ушакін, Ш. Берн, И. Кльоціна, К. Уест, Д. Зиммерман, Е. Здравомислова, А. Темкіна, Е. Мещеркіна, С. Шабурова, Е. Ярська-Смирнова, О. Демідова, Дж. Батлер, Е. Гросс, І. Жеребкіна, Е. Мезенцева, Е. Горошко, V. Valian, Sh. M. Park, J. Glazer-Raymo, J. Quinn, E. Bensimon, R. Toutkoushian, D. Tannen та ін.) [14; 28; 29; 30; 31; 32; 33; 34; 35; 36].

За результатами нашого аналізу і джерел визначена нечисленність авторів-дослідників у гендероорієнтованій педагогіці і менеджменті, такі як: Е. Каменська, Л. Штильова, що є необхідністю подальшого дослідження гендерної проблематики у зв'язку з її недостатністю та маловивченням [15; 16; 26].

Поняття «гендерна компетенція» і «гендерна компетентність» відсутня в теорії і методиці навчання менеджменту. Але в той же час, у рамках соціологічного і філософського напрямку гендерної теорії, в гендерній педагогіці використовується визначення «гендерної чутливості», яке визначає усвідомлення і розуміння поведінки, самовираження навколишніх людей незалежно від їх приналежності до певної статі (Л. Штилева, J. Cooper, J. Koch, B. Irby, G. Brown) [25]. Саме у зарубіжних дослідженнях найчастіше використовується поняття «Гендерної обізнаності» («Gender awareness»), що іменується, як усвідомлена поведінка і самовираження навколишніх людей незалежно від їх статтевої приналежності до певної статі, що свідчить про його ідентичність, і поняттю «Гендерної чутливості» (A. Aleman, K. Renn).

«Гендерна компетентність» – соціально-психологічна характеристика людини, що дозволяє їй бути ефективною в системі міжстаттевої взаємодії.

Гендерна компетентність сучасної особи включає:

- 1) знання про існуючі ситуації гендерної нерівності, чинники і умови, що їх викликають;
- 2) уміння помічати і адекватно оцінювати ситуації гендерної нерівності в різних сферах життєдіяльності;
- 3) здатність не проявляти у своїй поведінці гендерно-дискримінаційних практик;
- 4) здатність вирішувати гендерні проблеми і конфлікти, якщо вони виникають.

Іншими словами, гендерна компетентність – це здатність чоловіків і жінок помічати ситуації гендерної нерівності в житті, що оточує їх; протистояти сексистським, дискримінаційним діям і впливам; самим не створювати ситуації гендерної нерівності [3; 5].

Гендерну компетентність в управлінні освітою ми можемо трактувати як: готовність менеджера до методу гнучких, психолого-педагогічних завдань, готовністю виявляти умови і прояви гендерних стереотипів, як в педагогічному колективі, так і в управлінській діяльності. Гендерна компетентність майбутнього менеджера, повинна формуватися і в процесі навчання у ВНЗ, ґрунтуватися на сучасних знаннях в області гендерної теорії, уміннях, а також на основі професійно-особових і ціннісних характеристик, які накопичуються до розв'язання гендерної проблематики.

Гендероорієнтований досвід також може передаватися від наставників, викладачів, соціального середовища, у період проходження педагогічної практики і практики управління, а також шляхом дослідження культурологічно-історичного підходу до вивчення цієї тематики. На наш погляд, гендерна компетентність майбутнього менеджера освіти може бути досягнута за умови розуміння гендерно-діяльнісної компетенції у взаємовідносинах з оточенням, а також імплементації особової гендерної компетенції, як оцінки власного стереотипного сприйняття до гендеру і шляхів до гендерної компетентності, до знань, до умінь і до навичок.

У вивченні менеджменту, необхідно актуалізувати і знайти можливість до сприяння і формування гендерної компетентності майбутнього керівника, адже на сьогодні сама система гендерної просвіти і гендероорієнтовані предмети відсутні зовсім. Результат дослідження і пошуку існуючих методик і розробок говорить про те, що в організації учбового процесу – гендерного навчання студентів, роботи із студентами, вказує на те, що відповідних фун-

даментальних матеріалів в області гендерної тематики, як курсу гендерної проблематики менеджменту і гендерної компетентності в управлінні – теж не представлені взагалі.

Так само незначність матеріалів і в дисертаційних дослідженнях, які могли б стати основою для створення методичної бази, до проведення гендерного навчання майбутніх менеджерів в утворенні нової вищої школи, що відповідно могло б стати формуванням у майбутніх фахівців гендерних знань і умінь. Послідовно розроблена і представлена методика впровадження у процес навчання гендерних знань в учбові програми менеджменту, припускає цілеспрямовану попередню підготовку, глибокі знання в області гендерної теорії з боку дослідників, членів учбово-виховного та педагогічного процесу, а також з боку самих студентів, їх захищеністю цією тематикою, як змістовний сучасний рудимент майбутнього компетентного керівника освітою. Крім того, подібне проектування змісту освіти припускає іншу організацію учбового процесу, гнучкі методи і гнучкі психолого-педагогічні підходи у вивченні таких міждисциплінарних матеріалів, дисциплін та наук [2; 4; 10; 12; 24].

Отже, на наш погляд у вивченні і викладанні професійного менеджменту, необхідно планомірно впроваджувати гендерних навчання (гендерну просвіту) у рамках: окремих курсів або програм, рекомендацій і методичних розробок, у галузях: гендерних досліджень, гендерної педагогіки, гендерного менеджменту, гендерного аудиту, гендерної соціології, гендерної психології, що необхідно і важливо для майбутніх управлінців та сучасного керівника освітою, в умовах магістратури, а для існуючих менеджерів-управлінців освітою, в полі організації та профорієнтації, та на базі післядипломної професійної освіти.

Приведемо приклади із зарубіжних дослідниць впровадження гендерної теорії в сферу освіти та навчання менеджменту, а також вплив гендерних відмінностей на професійну діяльність зарубіжних менеджерів, їх гендерну компетенцію і гендерну компетентність, частина яких представлена у сучасних наукових джерелах: «British Journal of Administrative Management», «Journal of Management Education», «Journal of Management Development», «International Journal of Educational Management», «Review of Higher Education», «Gender, Work, and Organization», «Journal of Education for Business», «Gender and Education», «Women in



Management Review» [29; 30; 31; 32; 33; 34; 35]. І це не весь перелік інструментальних знань, які значно сприяють інформуванню та формуванню обізнаності в гендерній тематиці, та у гендерній компетентності зарубіжного менеджменту і його досвіду.

Необхідно позначити принципову відмінність між поняттям гендерних курсів (гендерна просвіта) і дисципліни – «Гендерні дослідження», «Гендерний менеджмент», «Гендерна педагогіка» і так далі: дисципліна є галуззю наукового знання, тоді як курс (гендерна просвіта) є її повним або частковим викладом. З вищесказаного очевидно, що вживання поняття «Гендерні курси» в множині є позначення часткового викладу дисципліни «Гендерні дослідження», «Гендерний менеджмент», «Гендерна педагогіка» в її прикладних аспектах.

Іншими словами, гендерні курси в підходах до навчання освітньому менеджменту, є виклад основ дисципліни «Гендерні дослідження», «Гендерний менеджмент», «Гендерна педагогіка» із залученням областей менеджменту. В якості його вивчення подібні курси можуть іменуватися як «Гендерні дослідження і менеджмент», «Гендерні дослідження і управління», «Гендерні аспекти в менеджменті», «Основи формування гендерної компетенції і компетентності у керівників освіти» та ін., що вказує на його прикладне значення.

Наукова стаття-дослідження спрямована нами на розробку і методику викладання гендерної підготовки у студентів з метою формування гендерної компетентності у вивченні менеджменту магістрантів в вищій школі, з його повним або частковим викладом, а також можливістю і реалізацією цієї методики для перепідготовки сьогоденних менеджерів в управлінні освітою. Це диктує дуже актуальні звернення до проблеми і наукового обґрунтування, розробки і реалізації методики викладання гендерних читань у вивченні менеджменту у вищій школі, що вимагає вирішення, на наш погляд, наступних протиріч між:

- необхідністю сприяти формуванню гендерної компетентності в навчанні освітньому менеджменту у ВНЗ і відсутністю відповідної методики навчання;

- не розробленістю методичного забезпечення для навчання висококваліфікованих фахівців в управлінських областях діяльності, і відсутністю відповідних методичних розробок у викладанні освітнього менеджмента, з урахуванням гендероорієнтованого підходу.

Ми вважаємо що, досягнення поставленої мети припускає рішення наступних завдань:

- опис ціннісних підстав навчання гендерної компетентності в менеджменті;

- опис практики проведення гендерної просвіти в навчанні у вищій школі для майбутніх керівників і таких, що вже відбулися як менеджери-керівники;

- визначення місця гендерного навчання в менеджменті у вищій школі;

- визначення цілей гендерної просвіти і обґрунтування вибору змісту навчання, організацію учбового процесу, форм і методів навчання, учбової взаємодії усіх учасників процесу, а також оцінки критеріїв результативності методики викладання гендерного напрямку в навчанні менеджменту у педагогічному і гуманітарному вузі.

- формуванню у студентів сучасного підходу і здатності до гендерного навчання, вивчення гендерних аксіом та компонентів і гендерних компетенцій, завдань гендерної компетентності, що є запорукою успіху у майбутнього менеджера освіти.

Висновки. Для досягнення мети і рішення поставлених завдань необхідно використати комплекс науково-навчальних методів таких як: теоретичний аналіз і узагальнення вітчизняних і зарубіжних джерел, з гендерної проблематики, що вивчається; емпіричні методи збору і аналізу даних, обсерваційній – включаючи спостереження; опитувально-діагностичні – бесіда, експериментальні – педагогічний експеримент; контент-аналіз, якісна інтерпретація даних, підсумовування результатів контенту і підведення підсумків гендерного дослідження.

Застосування вищезгаданих емпіричних методів та збору даних дозволить проаналізувати результативність якісного гендерного навчання, а також у продовж цього спостерігати якісні зміни в системі цінностей студентів, які неможливо фіксувати за допомогою формалізованої системи оцінок. Так само використання подібних емпіричних і теоретичних методів збору даних дозволить описати процес і досвід викладання гендерних технологій у вивченні менеджменту у вищих навчальних закладах України, і так само реалізувати гендерну програму в перепідготовці гендероорієнтованих компетентних фахівців в управлінні, – як сьогодні, так і в майбутньому.

**Література:**

1. Беєм С. Трансформація дебатів о половом неравенстве / С. Беєм // *Феминизм и гендерные исследования : хрестоматия* / под общ. ред. В. И. Успенской. – Тверь : Алексей Ушаков и Ко, 1999. – С. 68–82.
2. Богачек И. А. О методологии подготовки магистров управления / И. А. Богачек // *Концептуальные аспекты управления персоналом : материалы всерос. науч.-практ. конф.* – СПб : Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена. – С. 128–130.
3. Булавина Т. В. Эссенциализм / Т. В. Булавина // *Словарь гендерных терминов* / под ред. А. А. Денисовой. – М. : Информация–21 век, 2002. – С. 246–248.
4. Веретенникова Л. А. Обучение менеджеров образования истории науки управления (в многоуровневой системе педагогического образования) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Л. А. Веретенникова. – Барнаул, 1996. – 18 с.
5. Гіденс Е. Соціологія / Е. Гіденс ; пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник ; наук. ред. О. Івашенко. – К. : Основи, 1999. – 726 с.
6. Говорун Т. В. Гендерна психологія : навч. посіб. / Т. В. Говорун, О. М. Кікінеджі. – К. : Академія, 2004. – 307 с.
7. Грабовська Т. О. Шляхи гуманізації відносин педагогів с учнями / Т. О. Грабовська // *Навчально-методичні проблеми формування оптимального педагогічного клімату в шкільному колективі.* – К. : МАУП, 199. – 134 с.
8. Гершунский Б. С. Философия образования для 21 века / Б. С. Гершунский. – М. : Совершенство, 1998.
9. Гессен С. И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / С. И. Гессен. – М. : Школа Пресс, 1995. – 448 с.
10. Демидова О. Р. Гендерные исследования : программа курса / О. Р. Демидова. – СПб. : Изд-во европ. ун-та, 2002.
11. Загайнов И. А. Формирование гендерной компетенции педагога в процессе профессиональной подготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / И. А. Загайнов. – Йошкар-Ола, 2007. – 23 с.
12. Зими́на Е. Ю. Развитие управленческой компетентности будущего педагога профессиональной школы : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Е. Ю. Зими́на. – Екатеринбург, 2004. – 24 с.
13. Клёцина И. С. Развитие гендерной компетентности государственных и муниципальных служащих в процессе гендерного образования [Электронный ресурс] / И. С. Клёцина. – Режим доступа : <http://humanpsy.ru/klyotsina/gender-competentnost>
14. Клёцина И. С. Развитие гендерной компетентности государственных и муниципальных служащих в процессе гендерного образова-

ния / И. С. Клёдина // Женщина в российском обществе : науч. журн. – 2007. – № 3 (44). – С 60–65.

15. Каменская Е. Н. Гендерная компетентность педагога / Е. Н. Каменская // Изв. Юж. федер. ун-та. Сер. Пед. науки. – 2009. – № 2. – С. 44–49.

16. Каменская Е. Н. Гендерный подход в педагогике : дис... д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика» / Е. Н. Каменская. – Ростов н / Д, 2006. – 385 с.

17. Мунтян І. С. Гендерний підхід у професійній підготовці студентів вищих педагогічних закладів : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / І. С. Мунтян. – Одеса, 2004. – 221 с.

18. Нежинська О. О. Психологічні умови формування гендерної компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / О. О. Нежинська ; ДВНЗ «УМО». – К., 2011. – 20 с.

19. Приходькіна Н. О. Специфіка гендерного підходу в навчанні / Н. О. Приходькіна // Пед. науки : наук. зб. – Суми : СумДПУ ім. А. Макаренка, 2007. – С. 324–328.

20. Радзивилова М. А. Структура гендерной компетентности педагога / М. А. Радзивилова // Пед. образование. – 2009. – №9. – С. 5.

21. Рожкова С. В. Гендерная компетенция педагога [Электронный ресурс] / С. В. Рожкова, В. В. Мошненко // Преподаватель высшей школы в XXI веке : материалы Междунар. науч.-практ. Интернет-конф., 15 дек. 2007 г. – 31 марта 2008 г. – Ростов н / Д : Ростов. гос. ун-т путей сообщения, 2008. – Режим доступа : <http://t21.rgups.ru/doc2007/1/16.doc>

22. Словарь гендерных терминов / под ред. А. А. Денисовой. – М. : Информация – XXI век, 2002. – С. 21.

23. Столярчук Л. И. Гендерное образование: теоретические аспекты / Л. И. Столярчук / Среднее проф. образование. – 2005. – № 8. – С. 48–49.

24. Топузова А.Н. Формирование профессионального мышления у студентов управленческих специальностей в вузе : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.08 / А. Н. Топузова. – Магнитогорск, 2004. – 24 с.

25. Уэст К. Создание гендера / К. Уэст, Д. Зиммерман // Феминизм и гендерные исследования : хрестоматія / под. общ. ред. В. И. Успенской. – Тверь : Изд-во «Алексей Ушаков и Ко», 1999. – С. 32–52.

26. Штылева Л. В. Педагогика и гендер: развитие гендерных подходов образовании [Электронный ресурс] / Л. В. Штылева // Женщина в рос. об-ве. – 2000. – № 3. – Режим доступа : <http://www.ivanovo.ac.ru/win1251/jornal/>

27. Цокур О. С. Щодо здобутків і перспектив розвитку гендерних досліджень в галузі теорії і методики професійної освіти майбутніх фахівців / О. С. Цокур // Наук. вісн. Півден.-укр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського. – Одеса, 2005. – Вип. 9–10. – С. 5–10.

28. Ярская-Смирнова Е. Неравенство или мультикультурализм / Е. Ярская-Смирнова // Высш. бразование в России. – 2001. – № 4. – С. 102–109.

29. Analoui F. Teachers as managers: an exploration into teaching styles / F. Analoui // International journal of educational management. – 2010. – Vol 9 (5). – P. 16–19.

30. Bown L. Beyond the degree: men and women at the decision-making levels in British higher education / L. Bown // Gender and education. – 1999. – Vol.11 (1). – P. 5–25.

31. Campbell P. B. Research and evaluation on gender equity in education / P. B. Campbell // Defining and redefining Gender equity in education / Ed. by J. Koch, B. Irby. –Greenwich ; Connecticut: Information Age Publ., 2002. – P 29–39.

32. Centra J. A. Is there Gender bias in student evaluations of teaching? / J. A. Centra // Journal of higher education. – 2000. – Vol.71. – P. 17–33.

33. Constanti P. Higher education teachers and emotional labour / P. Constanti, P. Gibbs // International journal of educational managemen. – 2004. – Vol.18 (4). – P. 243–249.

34. Constantinople A. The chilly climate: facts or artifacts / A. Constantinople, R. Cornelius, J. Gray // Journal of higher education. – 1988. – Vol.59 (5). – P. 527–550.

35. Crombie G. Students' perceptions of their classroom participation and instructor as a function of gender and context / G. Crombie, S. W. Pyke // Journal of higher education. – 2003. – Vol. 74 (1). – P. 51–76.

36. Scott J. W. Gender and the Politics of History. / J. W. Scott. – New York : Columbia Univ. Press, 1988. – 24 p.

**Oleksandr Rud**

**WAYS OF FORMING WITH THE FUTURE AND TODAY HEADS OF EDUKATION OF GENDER COMPETENCE TO MANAGEMENT ACTIVITIES**

*The article reveals the psychological and pedagogical content and defines the structure of the Gender competence of the education manager. The theoretical substantiation of the model of the process of forming the Gender competence of the future manager in a higher educational institution and is described among today's heads of education. The article is intended for scientific workers in the field of education – teachers, post-graduate students (aspirants) and students of pedagogical and humanitarian universities.*

**Key words:** Gender competence, formation, vocational training (professional training), process model, future manager, head of education.